

Голові підкомітету з питань електроенергетики та транспортування енергії
Комітету Верховної Ради України з питань ПЕК, ядерної політики та ядерної безпеки
народному депутату України
Підлісецькому Л.Т.

Копія:
Першому заступнику голови Комітету Верховної Ради України з питань ПЕК,
ядерної політики та ядерної безпеки народному депутату України
Домбровському О.Г.

Копія:
Голові Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження України
Савчуку С.Г.

**Коментарі громадських організацій
до концепції запровадження нових механізмів підтримки розвитку
відновлюваних джерел енергії (ВДЕ) в Україні**

ГО "Всеукраїнська Агенція Інвестицій та Сталого Розвитку" (ВАІСР), Центр екологічних ініціатив "Екодія", ГО "Екоклуб" та організації-члени Української Кліматичної Мережі (УКМ) підготували до Вашої уваги коментарі та зауваження до концепції впровадження конкурентних механізмів ціноутворення на електроенергію з ВДЕ, презентованої 13 березня на круглому столі в Комітеті ПЕК.

Ми вдячні за ініціювання процесу розробки нового законодавства в сфері регулювання сектору відновлюваної енергетики, оскільки вдосконалення існуючої схеми підтримки галузі ВДЕ є дійсно необхідним для сприяння її подальшому стабільному розвитку. Збільшення частки відновлюваної енергетики, разом із підвищенням ефективності використання енергії, є основними інструментами досягнення цілей Паризької кліматичної угоди, а відтак і запобігання глобальним змінам клімату та їх негативним наслідкам, в тому числі і для України.

Для забезпечення збалансованого та всебічного впровадження технологій ВДЕ в Україні необхідно передбачити адекватні механізми підтримки для різних категорій (ВДЕ для власних потреб, малої, середньої та великої генерації) та стимулювати розвиток кожного сегменту. Такий підхід максимально сприятиме досягненню цілей зі збільшення частки відновлюваних джерел в загальному первинному постачанні енергії в країні.

Водночас звертаємо вашу увагу на те, що раптові та суттєві зміни умов для реалізації проектів в сфері спорудження нових об'єктів ВДЕ можуть сповільнити розвиток сектору, підвищуючи невизначеності і ризики для інвесторів. Тому запровадження нових механізмів, зокрема й аукціонів, має відбуватися поступово, обґрунтовано та прозоро. Тільки таким чином можна забезпечити прийняття інвесторами нових "правил гри" без втрати довіри до ринку української відновлюваної енергетики, паралельно із досягненням

поставлених національних цілей із розвитку відновлюваної енергетики, зниження викидів парникових газів та підвищенню енергонезалежності країни.

Перш за все, ми наголошуємо на тому, що аукціони є лише одним з кількох ринкових механізмів для забезпечення розвитку сектору ВДЕ, кожен з яких має свої переваги та обмеження.

Втілення законодавчих змін згідно з поточною концепцією, що наразі викладена у вигляді тез на сайті Комітету ПЕК, несе наступні ризики:

- Зниження довіри інвесторів до українського ринку відновлюваної енергетики та державних інституцій через непередбачуваність та суттєву зміну законодавства щодо "зеленого тарифу" для нових об'єктів.
- Значне скорочення інвестицій в українську відновлювану енергетику через занадто низькі пороги переходу (особливо для вітроенергетики) на новий механізм повернення коштів для проектів будівництва ВДЕ (5 МВт для СЕС, 10 МВт для ВЕС) та втрату можливості реалізувати заплановані проекти на основі "зеленого" тарифу.
- Поспішне введення тендерних процедур, без їх тестування та доопрацювання в рамках перехідного періоду, може обмежити можливість окремих гравців ринку (зокрема, іноземних компаній, малого та середнього бізнесу) впроваджувати інвестиційні проекти у сфері ВДЕ та призвести до посилення корупційних ризиків в галузі електроенергетики. Щоб уникнути цього, всі гравці мають отримати однаковий доступ до інформації про нові процедури та мати достатньо часу на ознайомлення з нею.

Ми вбачаємо проблему в тому, що пропозиції народних депутатів ВРУ та представників НКРЕКП щодо переходу на аукціони (тендери) піднімаються виключно з причини фінансового навантаження на Енергоринок та збільшення частки ВДЕ в структурі оптової ринкової ціни на електроенергію, зокрема через поточний рівень "зеленого" тарифу для великих наземних СЕС. Ми вважаємо, що ця дискусія має також враховувати необхідність забезпечити досягнення цілей Енергетичної Стратегії України до 2035 року, а саме - мінімум 25% ВДЕ в структурі загального первинного постачання енергії (ЗППЕ) у 2035-му, міжнародних зобов'язань України та Національного плану дій (НПД) - до 11% ВДЕ в кінцевому енергоспоживанні у 2020 році. Це вимагає суттєвого збільшення частки ВДЕ у виробництві електроенергії, яка за підсумками 2017 року склала лише 1,5%.

Для досягнення стратегічних цілей необхідне застосування **комплексного підходу** до питання подальшого розвитку сектору ВДЕ в Україні в цілому. Такий підхід має забезпечувати збалансований розвиток всіх сегментів: мікро-, малих, середніх, великих виробників електроенергії з ВДЕ, а не тільки впроваджувати зміни для окремого сегменту потужних СЕС та ВЕС.

При впровадженні конкурентних механізмів мають дотримуватись наступні принципи:

- Квоти на розвиток окремих секторів (СЕС, ВЕС) мають визначатися у відповідності до існуючих національних цілей по збільшенню відсотку ВДЕ в енергобалансі.
- Пороги потужності об'єктів, для яких застосовуються аукціони, а також інші кількісні показники, мають базуватися на обґрунтуваннях та конкретних розрахунках.
- Процес встановлення квот має бути прозорий, з наявністю відповідних обґрунтувань в публічному доступі.
- В довгостроковій перспективі існуючі можливості по підключенню до Об'єднаної Енергосистеми України (1,5 ГВт для СЕС та 1,5 ГВт для ВЕС згідно попередньої оцінки Укренерго) не мають стати лімітуючим фактором. Оператор має вживати заходів з модернізації електроенергетичної інфраструктури, необхідних для подальшого розвитку ВДЕ.
- Технології спалювання побутових відходів не можуть бути класифіковані як ВДЕ і не підлягають відповідному стимулюванню.

Ми підтримуємо пропозицію, що нова модель фінансування ВДЕ із застосуванням аукціонів має бути спочатку відтестована на окремих пілотних проектах, аби довести свою життєздатність та показати переваги у досягненні цілей по збільшенню частки ВДЕ у енергобалансі країни. Пілотні проекти також дозволять на ранній стадії виявити недоліки та відрегулювати механізм до його впровадження у дію.

При внесенні змін в чинне законодавство поряд з поступовим впровадженням нових механізмів, з точки зору збалансованого розвитку сектору ВДЕ також доцільними є наступні заходи:

- Розширення переліку категорій виробників, що можуть отримувати "зелений" тариф за спрощеним принципом, подібно до того, як це передбачено для приватних домогосподарств. Спрощені процедури мають стати доступними (зокрема, відсутність вимоги щодо ліцензування) для юридичних осіб, включаючи ОСББ та кооперативи (нижче певної потужності), а також для соціальних закладів (шкіл, лікарень, дитячих садочків).
- Підтримка розвитку розподіленої генерації: спрощення механізмів та поліпшення інвестиційних умов для встановлення дахових СЕС та інших розподілених потужностей відновлюваної енергетики на підприємствах, установах та комерційних об'єктах нерухомості.
- Проведення аналізу доцільності нового модифікованого "зеленого" тарифу або інших стимулюючих механізмів для комбінованої генерації з балансуючими

можливостями (комбінація різних технологій ВДЕ та систем перетворення та акумулювання енергії, завдяки чому можливо забезпечити надійне цілодобове виробництво електроенергії з ВДЕ).

- Запровадження пільгових кредитів чи інших програм для фізичних та юридичних осіб, які купують дахові СЕС та інше обладнання ВДЕ для власного енергозабезпечення.

Окрім цього, потрібно узгодити процес розробки нового законодавства у сфері регулювання розвитку ВДЕ із процесом оновлення Національного плану дій (НПД) з ВДЕ. Поточні цілі та дати, визначені в НПД (досягнення частки 11% ВДЕ в загальному первинному постачанні енергії до 2020 року), потребують оновлення відповідно до цілей Енергетичної стратегії 2035 (більше 25% в структурі ЗППЕ до 2035 року), в тому числі в контексті зміни механізмів підтримки сонячної та вітрової енергетики. Узгодження цих процесів є важливою умовою для реалізації послідовної політики в сфері ВДЕ.

При відповідному оновленні цілей НПД до 2035 року та розробці нового законодавства потрібно впроваджувати різні механізми підтримки для різних категорій виробників (малої, середньої та великої генерації), аби адекватно стимулювати розвиток кожного сегменту, а границі між цими категоріями мають бути визначені на основі розрахунків, технічних та економічних обґрунтувань, а також оцінки впливу окремих сегментів на функціонування ОЕС України.

Просимо Вас забезпечити прозорий та інклюзивний процес розробки нового законодавства, а також керуватися збалансованим комплексним підходом та стратегічними цілями держави.

Також наголошуємо на тому, що досягнення цих цілей є важливим для міжнародного іміджу України та може стати вагомим внеском у досягнення мети Паризької Угоди - успішного попередження катастрофічних змін клімату.

З повагою,

Ірина Головка, керівниця енергетичних програм Центру екологічних ініціатив "Екодія"

Юлія Усенко, голова Всеукраїнської Агенції Інвестицій та Сталого Розвитку

Андрій Мартинюк, голова ради ГО "Екоклуб"

Ілля Єременко, голова ради Української Кліматичної Мережі

Юлія Чеберяк, координаторка житлово-комунальних та енергетичних програм Громадянської мережі ОПОРА